

Finansiella instrument är alla typer av instrument som är avsedda för handel på värdepappersmarknaden. Dessa kan delas in i komplexa och icke komplexa instrument. Innan du handlar med ett finansiellt instrument är vi skyldiga att försäkra oss om att du har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att förstå egenskaperna och riskerna med instrumentet. Nedan hittar du information om de viktigaste egenskaperna och riskerna hos en typ av instrument som du visat intresse för. Om du inte har tillräcklig kunskap och erfarenhet är vår rekommendation att du inte handlar med detta instrument.

Introduktion

En aktie är en andel i ett aktiebolag. Den ger ägaren rätt till en del av bolagets aktiekapital, eventuella vinstutdelning samt rösträtt på bolagsstämman. En aktie kan både stiga och falla i värde.

Det finns publika och privata aktiebolag. Aktier i publika aktiebolag köps och säljs på handelsplatser där aktuella köp- och säljkurser normalt noteras. Det finns olika kategorier av handelsplatser, till exempel reglerade marknader och handelsplattformar.

Detta material vänder sig till dig som vill handla med aktier eller konvertibler som inte är noterade på en reglerad marknad. SEB har valt att betrakta alla aktier som inte handlas på en reglerad marknad som komplexa. SEB har även valt att betrakta preferensaktier som komplexa.

Så fungerar aktier

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av bolagets aktiekapital. För aktiebolaget är aktien ett sätt att finansiera verksamheten, medan det för aktieägaren är en kapitalplacering.

Aktier kan ge avkastning dels genom att kvarhållna vinster ökar företagets och därmed aktiens värde (aktiekursen stiger), dels genom att bolaget ger utdelning om det går med vinst.

Aktiekursen bestäms på marknaden där säljare och köpare möts. Kursen påverkas i första hand av utbud och efterfrågan på den aktuella aktien, vilket i sin tur styrs av investerarnas bedömning av bolagets framtida vinster. Efterfrågan på bolagets produkter och tjänster, teknikutveckling, förändringar i ledningen och bolagets konkurrenssituation är viktiga faktorer som kan spela in i investerarnas bedömning. Aktiekurser kan också påverkas av externa faktorer såsom det allmänna marknadsläget, konjunktur- och ränteutveckling, politiska beslut samt börskurser på utländska marknader.

Aktier ger också rösträtt på bolagsstämman. Det finns olika serier av aktier, vanligtvis A- och B-aktier. A-aktier har normalt ett högre röstvärde än B-aktier.

Så fungerar konvertibler

En konvertibel är ett räntebärande instrument (ett skuldebrev) utgivet av ett aktiebolag, som ger innehavaren rätten att under en bestämd tidsperiod byta sin fordran mot aktier. Konverteringen sker till en förutbestämd kurs, konverteringskursen, som bland annat påverkas av den underliggande aktiens kurs och av marknadsräntan.

Under löptiden får innehavaren av konvertibeln avkastning i form av en i förväg bestämd ränta. Den så kallade kupongräntan är vanligen högre än utdelningen i utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

Olika konvertibler har olika villkor. Det är därför viktigt att du tar del av de specifika villkoren innan du gör din investering. Till skillnad från aktier ger konvertibeln ingen rösträtt på bolagsstämman.

Komplexa aktier och konvertibler

SEB har valt att betrakta alla aktier som inte handlas på en reglerad marknad som komplexa.

Att aktierna inte handlas på en reglerad marknad kan innebära att de inte uppfyller krav på genomlysning och att det kan vara svårt att få fram relevant information om bolaget. Det kan också innebära att aktierna har låg likviditet och att de därmed kan vara svåra att sälja.

För aktier som handlas på oreglerade marknader utanför Sverige kan också krävas att du har mer kunskap om det specifika landets lagstiftning, risker för landet ifråga, valutakursutveckling med mera.

SEB har även valt att betrakta preferensaktier som komplexa. Preferensaktier kan ha en konstruktion som innebär att det är svårt att förstå risken och den förväntade avkastningen.

Villkoren för preferensaktier regleras i bolagsordningen och kan se ut på många olika sätt. Det är därför viktigt att du tar del av de specifika villkoren. Preferensaktien har normalt företrädesrätt till utdelning framför A- och B-aktier. Preferensaktier har normalt lägre röstvärde än A- och B-aktier.

För vem passar aktier?

Historiskt har aktier gett högre avkastning än traditionella ränteplaceringar, men kursen på aktier kan variera kraftigt, vilket i synnerhet kan gälla för komplexa aktier. Därför är aktier främst en placering för dig som är beredd att ta en hög risk för att få möjlighet till högre avkastning. Av samma anledning lämpar sig aktier främst för ett långsiktigt sparande.

För vem passar konvertibler?

En investering i konvertibler innebär att du under löptiden får avkastning i form av ränta. Vid löptidens utgång har du möjlighet att konvertera till aktier till en förutbestämd kurs. Konvertibler kan därför vara en lämplig investering för den som vill ha en stabil avkastning och som samtidigt vill kunna ta del av aktiens värdeutveckling vid en konvertering.

Handel med aktier

Aktier i publika aktiebolag köps och säljs på handelsplatser där aktuella köp- och säljkurser normalt noteras. Det finns i huvudsak två typer av handelsplatser:

- Reglerad marknadsplats, till exempel Nasdaq OMX (Stockholmsbörsen). En reglerad marknad drivs med tillstånd från Finansinspektionen och har regler som ska skydda investeraren, till exempel genom att säkerställa att handel och prissättning fungerar väl.
- Handelsplattform – MTF (Multilateral Trading Facility). Tillhandahålls av en börs eller av ett värdepappersinstitut. Exempel på handelsplattformar är Aktietorget och Nordic MTF. Typiskt sett ställs det lägre krav i form av exempelvis informationsgivning på aktier som handlas på en handelsplattform jämfört med aktier som handlas på en reglerad marknad.

För att handla med aktier och konvertibler behöver du ett vp-konto/ servicekonto eller en depå. Du kan också handla med aktier och vissa konvertibler via ett Investeringssparkonto (ISK).

Risk

Begreppet risk betecknar i investeringsssammanhang sannolikheten för att det investerade kapitalet kommer att minska i värde. En högre risk medför ofta större möjlighet till en hög avkastning, men ökar samtidigt risken för att förlora pengar.

Aktier

Kursen på aktier kan variera kraftigt, i synnerhet på kort sikt. Aktier rekommenderas därför främst för ett långsiktigt sparande.

Risken kan variera kraftigt mellan olika aktier, till exempel mellan små och stora bolag eller mellan olika branscher. För aktier som inte handlas på en reglerad marknad kan risken för att du inte får igen dina pengar eller att aktien inte går att sälja vid en viss tidpunkt vara större än för aktier som handlas på reglerade marknader.

Genom att placera i aktier i flera olika bolag eller i olika branscher kan du minska den totala risken i din placering. Du behöver löpande följa upp utvecklingen på dina aktier och ta egna initiativ till omplaceringar.

Placerar du i aktier som noteras i utländsk valuta kan värdet på placeringen påverkas av svängningar i valutakurserna.

De pengar som investeras i aktier kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka det investerade beloppet. Skulle ett aktiebolag gå i konkurs kan du förlora hela ditt investerade belopp.

En preferensaktie har normalt företrädesrätt framför A- och B-aktier vid en konkurs.

Konvertibler

Konvertibler har normalt lägre risk än aktier eftersom du får tillbaka det nominella beloppet på förfallodagen om du väljer att inte konvertera till aktier. Det är dock under förutsättning att bolaget kan betala tillbaka sin skuld. Skulle bolaget få stora ekonomiska problem, till exempel vid en konkurs, har ägarna av konvertibler rätt att få tillbaka sina pengar framför aktieägarna.

Kursen på en konvertibel påverkas av flera faktorer, bland annat de faktorer som påverkar aktiekurser (se ovan). De pengar som investeras i konvertibler kan både öka och minska i värde om du väljer att sälja din konvertibel under löptiden.

Placerar du i konvertibler som noteras i utländsk valuta kan värdet på placeringen påverkas av svängningar i valutakurserna.

Kostnader

När du handlar med aktier och konvertibler betalar du normalt ett kurtagge, som beräknas i procent på aktiens pris. Vissa aktörer tar ut ett minimikurtagge. Handlar du med utländska aktier är kurtagget högre. För aktier som handlas i annan valuta än svenska kronor tillkommer även en kostnad för valutaväxlingen. Att omvandla konvertibler till aktier medför normalt inga kostnader.

Viktiga begrepp

Nyemission

Vid nyemission ger bolaget ut nya aktier, för att få in nytt kapital från aktieägarna. Oftast får aktieägarna teckningsrätter som kan användas för att köpa aktier i nyemissionen till en fastställd kurs, eller säljas på börsen före teckningstidens slut. Om du inte använt eller sålt teckningsrätterna före teckningstidens slut förfaller rätterna värdelösa.

Vid till exempel en nyemission 1:4 får du en teckningsrätt per innehavd aktie. Du behöver fyra teckningsrätter för att teckna en ny aktie till emissionskurs. Är innehavet inte jämnt delbart med fyra kan du antingen köpa till fler rätter eller sälja överskjutande rätter.

Fondemission

En fondemission ökar aktiekapitalet utan att aktieägarna behöver skjuta till pengar. Istället för bolaget över pengar från övrigt eget kapital till aktiekapitalet. Anledningen kan vara att bolaget vill få en bättre kreditvärdighet.

Vid en fondemission får aktieägarna fler aktier i bolaget i förhållande till hur många aktier han eller hon äger. Vid till exempel en fondemission 1:3 får du en ny aktie för tre innehavda aktier. Om innehavet inte är jämnt delbart med tre får du oftast delrätter på varje överskjutande aktie, som kan säljas via börsen. Om du inte sålt delrätterna före teckningstidens slut förfaller de värdelösa.

Split/omvänd split

Anledningen till en split kan vara att minska kursen på aktien till en mer attraktiv nivå för att öka handeln i aktien på börsen. Bolaget ökar antalet aktier utan att aktiekapitalet ändras. Vid en split 2:1 har du dubbelt så många aktier efter spliten som före. Omvänt kan en sammanläggning (omvänd split) göras om kursen har sjunkit kraftigt.

i Tänk på att:

- Historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Värdet på finansiella instrument kan både öka och minska och det är inte säkert att du får tillbaka hela det investerade kapitalet.
- För att handla med dessa instrument ska du själv sätta dig in i de avtal och villkor som gäller för handel med finansiella instrument. Vilket avtal som tillämpas beror på vilket instrument du ska handla i.
- Vissa instrument förutsätter att du är skyldig att leverera betalningar i framtiden. Det är viktigt att du har beredskap att möta dina åtaganden.
- Kontrollera uppgifterna på avräkningsnotan samt annan rapportering kring dina innehav och reklamera omgående eventuella fel.
- Bevaka löpande värdeförändringen på dina innehav och positioner.
- Du är själv ansvarig för att vidta de åtgärder som krävs för att minska risken för förluster.
- Be alltid om kompletterande marknadsföringsmaterial eller ytterligare information som närmare beskriver det finansiella instrument som du är intresserad av.

Erfarenhetsfrågor

Hur lång erfarenhet har du av att använda denna typ av instrument?

- Ingen erfarenhet
 Under 1 år
 1 till 5 år
 Mer än 5 år

Vilket är det genomsnittliga beloppet för dina affärer i denna typ av instrument?

- Upp till 50 000
 Upp till 100 000
 Upp till 250 000
 Upp till 500 000
 Över 500 000

Ungefär hur många affärer per år har du gjort i denna typ av instrument?

- Upp till 2
 Upp till 5
 Upp till 10
 Fler än 10

Kunskapsfrågor

1. På vilka olika sätt kan aktier ge avkastning?

- A) Genom att aktiekursen stiger i värde och genom att bolaget genomför en split
B) Genom att aktiekursen stiger i värde och genom att bolaget gör en årlig vinstutdelning
C) Genom att bolaget genomför en nyemission

2. Vad påverkar en akties värde i störst utsträckning?

- A) Aktiens historiska kursutveckling och tidigare utdelningar
B) VD:s syn på bolagets framtid
C) Bolagets förväntade och faktiska vinstutveckling, konjunktur- och ränteutveckling mm

3. För vilken typ av sparande lämpar sig aktier främst?

- A) Aktier kan ge snabba vinster och är därför ett bra sätt att spara på kort sikt
 - B) Eftersom aktier ger utdelning är det ett bra alternativ för den som vill ha en stabil avkastning
 - C) Eftersom kursen på aktier kan svänga kraftigt rekommenderas de främst för långsiktigt sparande
-

4. Vad kan du förlora när du investerar i enskilda aktier?

- A) I värsta fall hela det investerade beloppet, vilket kan hända om aktiebolaget går i konkurs
 - B) Vid en konkurs täcker insättningsgarantin 50 procent av det investerade beloppet
 - C) Så länge du sparar på lång sikt är aktier ett riskfritt sparande
-

5. Vad gäller för aktier på oreglerade marknader?

- A) Kraven på genomlysning av bolaget är lägre än för aktier på reglerade marknader
 - B) Som aktieägare har du alltid rätt till insyn och information om bolagets verksamhet och ekonomi
 - C) Det är ingen skillnad mellan aktier som handlas på reglerade respektive oreglerade marknader
-

6. Vad är sant om likviditeten i aktier som handlas på oreglerade marknader?

- A) Du kan alltid sälja dina aktier till dagens kurs
 - B) De kan vara svårare att köpa och sälja än aktier som handlas på reglerade marknader
 - C) Likviditeten är hög - bolaget köper alltid tillbaka sina aktier på förfrågan
-

7. Vilket av följande påståenden är korrekt när det gäller konvertibler?

- A) En konvertibel ger innehavaren rätten men inte skyldigheten att byta till aktier
 - B) Innehavaren av en konvertibel är skyldig att konvertera till aktier efter löptidens slut
 - C) Konvertibler konverteras alltid automatiskt till aktier på förfallodagen
-

8. Vad är sant om risken på konvertibler?

- A) Konvertibler har en högre risk än aktier eftersom du kan förlora mer än ditt investerade belopp
 - B) Konvertibler har normalt lägre risk än aktier eftersom du kan få tillbaka det nominella beloppet
 - C) Konvertibler är riskfria eftersom de är räntebärande placeringar
-